

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ
НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ:
ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали
VI Всеукраїнської науково-практичної конференції

(Суми, 19 квітня 2019 року)

Суми
2019

*ПОЛЯНЬСЬКА Є. А.
студентка ННІП СумДУ
СТОГОВА О. В.
канд. політ. наук, доцент*

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ – ЧЕТВЕРТА ГІЛКА ВЛАДИ?

Сучасні люди витрачають майже весь свій вільний час за смартфоном, комп'ютером або телевізором, не можливо навіть уявити, яка кількість інформації там міститься. Бажаючи того чи ні, кожна особа отримує й велику кількість небажаної інформації, такої як реклама у соціальній мережі, по телебаченню або на веб-сайті, що залишає свій відбиток у свідомості. Інформація завжди має певний вплив на свідомість людини та відображається в її вчинках.

Четверта гілка влади, усе частіше науковці та журналісти оперують цим поняттям, позначаючи вплив засобів масової інформації на соціум. І це не дивно, адже ЗМІ мають не аби-який вплив на суспільні процеси. Уперше термін «четверта гілка влади» вжив Томас Карлайл.

Так, Науменко Т. В. зазначає, що за допомогою масової інформації можна впливати на громадську думку як стан масової свідомості. Масові комунікації сприяють тим самим найкращій реалізації цілей суб'єктів соціальних інтересів. Цей факт став підставою виникнення терміну «четверта влада», яка наділяє масові комунікації особливими владними повноваженнями [3].

В історії неодноразово траплялися випадки, коли під впливом ЗМІ представники органів державної влади, посадові особи змінювали свої рішення.

Слід відмітити, що Конституцією України кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне

вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб — на свій вибір [2]. І не можна не помітити, що дехто дуже вдало зловживають цим правом.

ЗМІ поширюють інформацію переконливо, привабливо, щиро аргументуючи, чим саме й привертають прихильників та послідовників. ЗМІ здійснює маніпулювання за допомогою надання інформації шляхом спонукання людей до певних дій або ж запобігаючи здійсненню небажаних дій. ЗМІ мають змогу висвітлювати події так, як це вигідно тій чи іншій стороні, вони здійснюють кодування інформації, чим саме й впливають на людей, тому й не дивно, що вони є й одним із творців політики.

Сучасні французькі вчені Б. Катля та А. Каде вирізняють такі функції ЗМІ у межах політичного напрямку діяльності:

- функція антени – постачання різномірної інформації до суспільства;
- функція посилювача – посилення важливості фактів, драматизація подій;
- функція фокуса – ЗМІ є фокусом змін соціокультурних течій;
- функція призми – формування нових моделей поведінки;
- функція відлуння – виконання функції збереження певної соціальної структури, слугують символом певного соціального устрою [1].

Найпомітніший вплив на політичний процес ЗМІ здійснюють через свою здатність формувати "політичний порядок денний" - список проблем, які має вирішувати уряд. Приділяючи увагу одним проблемам та ігноруючи інші, вони тим самим формують політичні пріоритети суспільства. У цьому зв'язку американські дослідники відзначають тенденцію концентрації медійних засобів у руках небагатьох власників і вказують на пов'язану із цим небезпеку: власники отримують

можливість контролювати новинний потік і тим самим впливати на суспільні процеси у своїх політичних інтересах, як на формування громадської думки, так і на її сприйняття владою. Сьогодні через ЗМІ спонтанно або цілеспрямовано відбувається ідентифікація найважливіших питань, що обговорюються в суспільстві. Політичні партії і лідери привертають увагу до своїх програм і гасел, тим самим організовуючи діалог між політичною елітою і основною масою населення [4, с. 423].

Саме тому до ЗМІ й вживають термін «четверта гілка влади», бо вони виконують одне з головних завдань влади – підпорядковують людей. Проте ЗМІ позбавлені можливості використовувати засоби заохочення, їхнє підпорядкування ґрунтується лише на впливі та авторитеті. Вплив ЗМІ можна порівняти із церквою у середньовічну добу, коли вона брала участь у оцінці будь-яких подій і процесів.

Тому ми вважаємо, що ЗМІ є не четвертою гілкою влади, а лише впливовою складовою політичної системи, за допомогою якої здійснюється формування, підпорядкування громадської думки.

---

1. ЗМІ як засіб здійснення політичної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/reports/journalism/25492/>.

2. Конституція України від 28.06.1996 року № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4976>.

3. Науменко Т. В. «Четвертая власть» как социологическая категория [Електронний ресурс] / Т. В. Науменко // ИНТЕЛРОС. – 2007. № 2. Режим доступу: http://www.intelros.ru/2007/07/06/print:page,1,tv_naumenko_chetvertaja_vlast_kak_sociologicheskaja_kategorija.html.

4. Политология: учебник / под ред. В. А. Ачкасова, В. А. Гугорова. М. : Юрайт-Издат, 2006. 692 с.